

**00671/11/RO
WP 183**

Avizul nr. 12/2011 privind contorizarea inteligentă

Adoptat la 4 aprilie 2011

Acest grup de lucru a fost instituit în temeiul articolului 29 din Directiva 95/46/CE. Acesta este un organ consultativ european independent pentru protecția datelor și a vieții private. Atribuțiile acestuia sunt descrise la articolul 30 din Directiva 95/46/CE și la articolul 15 din Directiva 2002/58/CE.

Secretariatul este asigurat de Direcția C (Drepturi fundamentale și cetățenia Uniunii) a Direcției Generale Justiție din cadrul Comisiei Europene, B-1049 Bruxelles, Belgia, biroul nr. MO-59 06/036.

Site internet: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/index_en.htm

GRUPUL DE LUCRU PENTRU PROTECȚIA PERSOANELOR ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL,

instituit prin Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995,

având în vedere articolul 29 și articolul 30 alineatul (1) litera (a) și alineatul (3) din directiva respectivă și

având în vedere regulamentul său de procedură,

ADOPTĂ PREZENTUL DOCUMENT:

Introducere și domeniu de aplicare

Obiectivul grupului de lucru „articolul 29” în ceea ce privește prezentul aviz este de a clarifica cadrul juridic aplicabil utilizării tehnologiilor de contorizare inteligente în sectorul energetic. Avizul nu este destinat să prezinte o imagine cuprinzătoare asupra tuturor aspectelor specifice ale programelor de contorizare inteligente în toate statele membre, deoarece pozițiile actuale divergente nu permit acest lucru. Contoarele inteligente oferă noi funcționalități precum furnizarea de informații detaliate privind consumul de energie, citirea contoarelor la distanță, dezvoltarea de noi tarife și servicii bazate pe profiluri energetice și capacitatea de a dezactiva de la distanță aprovizionarea.

Rețelele inteligente oferă o mai mare sferă de acțiune pentru dezvoltare și pentru prelucrarea unui număr mai mare de date cu caracter personal. În această etapă, grupul de lucru nu intenționează să includă funcționalitățile rețelelor inteligente în domeniul de aplicare al prezentului aviz. Cu toate acestea, nu excludem posibilitatea unei analize ulterioare a rețelelor inteligente odată cu extinderea imaginii actuale asupra acestora.

Directiva CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice (2006/32/CE) stabilește obiectivele de economisire a energiei care urmează să fie adoptate de fiecare stat membru. Pentru realizarea acestor obiective și cu foarte puține excepții, în temeiul articolului 13 din directivă, statele membre au obligația de a garanta dotarea consumatorilor cu contoare individuale care reflectă exact consumul de energie și care furnizează informații despre timpul efectiv de utilizare. Contoarele inteligente fac parte din încercarea de a îndeplini obiectivele Uniunii Europene cu privire la realizarea aprovizionării durabile cu energie până în 2020.

Direcția Generală Energie a instituit un grup operativ de experți privind rețelele inteligente. Grupul de experți nr. 2, care face parte din acest grup operativ de experți, a solicitat asistență grupului de lucru „articolul 29” pentru a realiza o analiză mai detaliată a măsurilor puse în aplicare la nivel național. În acest scop, în 2010 a fost trimis un chestionar autorităților de supraveghere a protecției datelor. Acest chestionar conținea șase întrebări referitoare la dezvoltarea rețelelor inteligente (o mare parte dintre acestea fiind abordate și în prezentul aviz). Un set suplimentar de douăsprezece întrebări solicita informații referitoare la situația actuală a punerii în aplicare a contorizării inteligente în statele membre. Statele membre care au răspuns la cele șase

întrebări au inclus observații potrivit cărora nivelul de securitate trebuie să fie comparat cu cel al altor operațiuni la scară largă, cum ar fi operațiunile bancare prin internet. Răspunsurile la setul de douăsprezece întrebări au demonstrat că punerea în aplicare a programelor de popularizare a contorizării inteligente în rândul consumatorilor casnici de energie este un subiect relevant și urgent în multe dintre statele membre ale UE. Contorizarea inteligentă este cu atât mai importantă cu cât poate influența viața majorității cetățenilor, întrucât aceștia contează pe aprovizionarea cu electricitate și gaze naturale. Contorizarea inteligentă este foarte extinsă și nu se limitează la persoanele care au luat decizia de a participa la progresele tehnologice. Obiectivul constă într-o acoperire a 80% dintre consumatori până în 2020¹.

Contoarele inteligente permit generarea, transmiterea și analizarea mai multor date referitoare la consumatori decât contoarele „tradiționale” sau „defectuoase”. Prin urmare, acestea permit de asemenea operatorului de rețea (cunoscut sub numele de operator al serviciului de distribuție sau OSD), furnizorilor de energie și altor părți implicate să colecteze informații detaliate privind consumul de energie și tiparele de consum, precum și să ia decizii cu privire la consumatorii individuali, în funcție de profilurile de utilizare. Deși se știe că astfel de decizii pot fi de multe ori în beneficiul consumatorilor în ceea ce privește economiile de energie, instalarea unor astfel de dispozitive în casele consumatorilor poate constitui o posibilă intruziune în viața personală a acestora. De asemenea, aceasta marchează o schimbare în relația fundamentală cu furnizorii de energie, deoarece, în mod tradițional, consumatorii pur și simplu plăteau furnizorii pentru furnizarea de energie electrică și gaz. Odată cu apariția contoarelor inteligente, procesul a devenit mult mai complex prin faptul că, astfel, consumatorii oferă furnizorilor informații cu privire la rutina lor zilnică.

Mult discutatele avantaje ale consumului inteligent de energie includ posibilitatea de a reduce valoarea facturilor prin modificarea obiceiurilor de consum, consumând eventual energie în alte momente ale zilei pentru a profita de tarife mai mici (pentru consumatori), precum și oportunități cu privire la estimarea precisă a cererii consumatorilor, reducând costurile ridicate ale stocării de energie (pentru industrie). Realizarea obiectivelor privind schimbările climatice se bazează, într-o anumită măsură, pe furnizarea de date cu caracter personal de către consumatori, dar acest lucru trebuie să se realizeze astfel încât toate părțile implicate în programele de introducere a contoarelor inteligente și în crearea rețelelor inteligente să se asigure că drepturile fundamentale ale persoanelor sunt protejate și respectate. Fără o astfel de protecție există riscul nu doar ca prelucrarea datelor cu caracter personal să încalce legile naționale de punere în aplicare a Directivei 95/46 CE, ci și ca programele să fie respinse de consumatori pe motiv că aceștia nu sunt de acord cu colectarea de date cu caracter personal. Această reticență poate apărea chiar dacă nu există o încălcare a legii. Pe scurt, din punctul de vedere al protecției datelor, grupul de lucru „articolul 29” subliniază faptul că, deși beneficiile potențiale ale acestor programe sunt ample și semnificative, acestea au, de asemenea, capacitatea de a prelucra cantități tot mai mari de date cu caracter personal, fără precedent în această industrie,

¹ Contoare inteligente: cum îmi verific factura la energie? *Euractiv.com*, [online] Disponibil la: <http://www.euractiv.com/en/energy-efficiency/smart-meters-controlling-your-energy-bill-links-dossier-257199> [disponibil începând cu 25 martie 2011]
Articolul face referire la etapele de referință din cel de-al treilea Pachet energetic, adoptat în iunie 2009.

și pot pune mult mai ușor datele cu caracter personal la dispoziția unui cerc mai mare de destinatari decât în prezent.

Grupul de lucru este conștient de faptul că situația diferă foarte mult de la un stat membru la altul: dacă în unele state implementarea este, în mare măsură, finalizată, prin decizie guvernamentală, în altele încă nu au fost instalate contoare.

Există, de asemenea, diferențe cu privire la nivelul de implicare a fiecărei autorități de protecție a datelor (APD). Acolo unde este necesar acest lucru, grupul de lucru va reaminti tuturor celor implicați în contorizarea inteligentă importanța consultării cu autoritățile relevante de protecție a datelor.

Celelalte diferențe țin de natura pieței din statele membre și de autoritățile responsabile de instalarea contoarelor. În unele state membre, companiile de utilități din sectorul public sunt responsabile cu acest lucru. În alte state, există o piață competitivă a furnizorilor. Operatorii de sisteme de distribuție au un rol mai important în unele țări. În unele state membre, înlocuirea contoarelor este obligatorie pentru fiecare consumator. Atunci când indexul contorului este transmis operatorului de sisteme de distribuție, furnizorii de energie pot avea acces la informațiile necesare pentru gestionarea clienților și emiterea facturilor. Aceștia au, de asemenea, acces la informații mai detaliate (de exemplu, pentru a oferi consiliere cu privire la economiile de energie), dar numai cu acordul clientului. Operatorul de sisteme de distribuție are, de asemenea, dreptul de a colecta informații detaliate cu privire la consumul clienților, în scopul de a administra și menține rețeaua fizică.

Există, de asemenea, metode multiple și complexe de comunicare, cu puncte de intrare suplimentare și căi de date, ce dau naștere la probleme complexe de securitate care necesită soluții cuprinzătoare.

Având în vedere peisajul complex și dispersat, sarcina de a oferi recomandări poate constitui o provocare și, în acest stadiu, se pare că recomandările nu pot avea decât un caracter general. Prin urmare, în această etapă, pare rezonabil și realist să se stabilească clar termenii de referință pentru prezenta analiză, punându-se accentul pe relația dintre cerințele juridice prevăzute în directiva privind protecția datelor și contextul contorizării inteligente. După caz, se vor face referiri la cercetările efectuate deja de către grupul de experți pentru rețelele inteligente². De exemplu, mesajele din prezentul aviz referitoare la luarea în considerare a vieții private începând din

² Pentru a facilita și sprijini procesul de implementare a rețelelor inteligente în întreaga Uniune Europeană, Comisia Europeană a decis să instituie un grup de lucru pentru rețelele inteligente. În acest scop au fost înființate trei grupuri de experți pentru a identifica recomandări privind implementarea rețelelor inteligente. Documentul folosit ca bază pentru elaborarea prezentului aviz este:

Grupul de experți nr. 2 privind rețelele inteligente *Recomandări normative privind securitatea datelor, Raport privind gestionarea și protecția datelor emis la 16 februarie 2011*, [online] Disponibil la: < http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/doc/expert_group2.pdf> [Accesat la 25 martie 2011]

momentul conceperii și securitatea coincid cu recomandările făcute de către grup. Ceea ce este incontestabil este faptul că aceste contoare inteligente sunt deja folosite în masă; prin urmare, trebuie neapărat să înțelegem cu toții modul în care contoarele inteligente prelucrează datele cu caracter personal, precum și problemele pe care le ridică această prelucrare, chiar dacă domeniul de aplicare a prezentului document nu este exhaustiv.

Acest aviz urmărește să abordeze următoarele aspecte: definirea conceptului de date cu caracter personal în contextul contorizării inteligente, operarea datelor și revizuirea motivelor legitime pentru prelucrare. Recomandările făcute în prezentul aviz se vor baza pe cunoștințele actuale, însă activitatea viitoare va trebui, în mod necesar, să abordeze noi aspecte (de exemplu, dispozitive inteligente).

Definiții

În prezent sunt disponibile mai multe definiții privind contoarele inteligente și rețelele inteligente. Cu toate acestea, pentru a analiza problemele și prioritățile identificate de către grupul de lucru „articolul 29”, rețelele și contoarele inteligente vor fi definite după cum urmează:

Contoarele inteligente sunt instalate în casele consumatorilor și permit comunicarea în dublu sens. Acestea informează consumatorii cu privire la cantitatea de energie pe care o consumă, iar informațiile respective pot fi trimise mai departe furnizorilor de energie și altor părți desemnate. Caracteristica esențială a contoarelor inteligente este că acestea oferă posibilitatea comunicării la distanță între contor și părțile autorizate precum furnizorii, operatorii de rețele și terții autorizați sau companiile de furnizare a serviciilor energetice. Contoarele inteligente pot mări frecvența de comunicare între consumator și alte părți implicate, sporind în consecință cantitatea de date despre consumator disponibile celorlalte părți. Colectarea și utilizarea datelor este mult mai amplă și cu o mai vastă întrebuintare decât în cazul contoarelor tradiționale sau „defectuoase”, care sunt citite efectiv în mod neregulat.

La nivelul cel mai abstract și fundamental, contorul inteligent realizează o citire care reflectă consumul de energie într-o anumită locație. La un moment dat, rezultatul citirii, precum și alte informații, pot fi transmise în afara locației respective. Pentru unele modele de contoare, informația este trimisă direct către un hub central de comunicații unde sunt gestionate datele furnizate de contoarele inteligente. Odată ajunse acolo, acestea pot fi accesate de către operatorii de servicii de distribuție, furnizori și societăți de tip ESCO.

Implementarea contoarelor inteligente este o condiție prealabilă pentru rețeaua inteligentă. *Rețeaua inteligentă* este o rețea inteligentă de energie electrică care combină informațiile de la utilizatorii rețelei respective pentru a planifica furnizarea de energie electrică mai eficient și mai economic decât înainte de apariția contoarelor inteligente.

Aplicarea legislației privind protecția datelor în prelucrarea datelor colectate prin intermediul contoarelor inteligente

Atunci când informațiile generate și difuzate de un contor inteligent cuprind date cu caracter personal, grupul de lucru stabilește că Directiva 95/46/CE se aplică prelucrărilor respective.

Din informațiile generale disponibile cu privire la acest subiect și din discuțiile detaliate la nivel național referitoare la utilizarea contoarelor inteligente, s-a stabilit că pot fi prelucrate următoarele tipuri de date:

- numărul unic de identificare a contorului inteligent și/sau numărul unic de referință al proprietății (chiar și în absența acestor identificatori, contorul ar putea fi identificat, de asemenea, prin graficul său unic de încărcare cu energie);
- metadate referitoare la configurația contorului inteligent;
- o descriere a mesajului care urmează să fie transmis, de exemplu dacă este vorba despre o citire a contoarelor sau un avertisment;
- ștampila cu data și ora;
- conținutul mesajului.

Mesajul poate include următoarele informații:

- citirea indexului contorului. Poate fi vorba despre o citire unică sau o serie de citiri pentru un tarif mai complex;
- informații privind nivelul rețelei, precum tensiune, pene de curent și calitatea energiei electrice;
- grafice de încărcare cu diverse detalii.

Datele pot fi trimise la operator în timp real sau stocate în contor. Cu toate acestea, în ambele cazuri, în temeiul Directivei privind protecția datelor, se consideră că datele au fost colectate de către operator.

Această listă este departe de a fi exhaustivă, însă grupul de lucru constată că utilizarea contoarelor inteligente – și, prin extensie, crearea oricăror altor rețele și dispozitive inteligente – implică prelucrarea datelor cu caracter personal astfel cum sunt definite în articolul 2 din Directiva 95/46/CE și interpretate de către grupul de lucru în Avizul nr. 4/2007. În plus, cantitatea tot mai mare de date cu caracter personal care sunt prelucrate, posibilitatea gestionării la distanță a conexiunii și posibilitatea creării unui profil al consumului de energie în baza citirii detaliate a contorului conduce la sporirea importanței acordate drepturilor fundamentale ale persoanelor fizice cu privire la viața privată.

S-a ajuns la concluzia că sunt prelucrate datele personale deoarece:

1. generarea datelor enumerate mai sus prin intermediul contoarelor inteligente este, în majoritatea cazurilor, asociată cu identificatori unici, precum numărul de identificare a contorului. Pentru consumatorii casnici de energie electrică, acest identificator este legat în mod inextricabil de individul care deține contul

- respectiv. Cu alte cuvinte, dispozitivul permite individului să se diferențieze de ceilalți consumatori;
2. mai mult, informațiile colectate în cadrul unui serviciu de contorizare inteligentă se referă la profilul unui consumator de energie în contextul consumului acestuia de energie și sunt folosite în luarea deciziilor care îl privesc pe individul respectiv în mod direct. În mod evident, o astfel de decizie ar avea drept scop determinarea nivelului cheltuielilor pentru furnizarea de energie, dar nu se limitează la scopuri de facturare;
 3. acest punct de vedere este confirmat, de asemenea, dacă se ține cont de avantajele implementării contoarelor inteligente promovate la scară largă, precum reducerea consumului global de energie în statele membre. Evident, un astfel de obiectiv poate fi atins doar prin reducerea consumului de energie de către consumatorii individuali și, potrivit furnizorilor și rețelelor de energie, realizarea acestui obiectiv depinde, în mare măsură, de colectarea unor cantități mari de informații despre comportamentul consumatorilor respectivi.

Definiția operatorului de date aplicabilă în cazul contoarelor inteligente

Este cert că Directiva 95/46/CE impune obligații pentru operatorul de date cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal. Înainte de a stabili cum se aplică aceste obligații în contextul prezentului aviz, grupul de lucru trebuie să identifice persoanele juridice care se încadrează în definiția operatorului de date.

Implementarea contoarelor inteligente implică o serie de organizații implicate în prelucrarea datelor cu caracter personal, printre care se numără furnizori de energie, operatori de rețele de energie, autorități de reglementare, organisme guvernamentale, alți furnizori de servicii și furnizori de comunicații. Având în vedere numărul și complexitatea relațiilor, pot apărea dificultăți în aplicarea definițiilor relevante, însă analiza din prezentul aviz reflectă abordarea adoptată de către grupul de lucru în Avizul său nr. 1/2010 privind conceptele de operator de date și procesor de date. Prin urmare, responsabilitățile care decurg din legislația privind protecția datelor ar trebui să fie alocate în mod clar, asigurându-se astfel conformitatea în practică cu normele privind protecția datelor.

Furnizori de energie

În unele state membre, furnizorii sunt persoanele juridice cu cea mai mare responsabilitate în prelucrarea datelor cu caracter personal. Aceștia au încheiat cu persoana vizată contractul prin care se inițiază prelucrarea și, întrucât ei sunt cei care hotărăsc care sunt datele de care au nevoie pentru a-și îndeplini funcțiile, precum și modul în care datele sunt colectate, stocate și utilizate, se poate afirma că aceștia determină scopurile și modul de prelucrare a datelor cu caracter personal. Acest lucru stabilește destul de clar calitatea acestora de operator de date pentru prelucrarea datelor cu caracter personal generate de un contor de energie; prin urmare, grupul de lucru este de părere că, în ciuda complexității suplimentare pe care o implică contoarele inteligente, furnizorii își păstrează calitatea de operatori de date în acest context.

Operatori de rețea sau operatori ai sistemului de distribuție (OSD)

În alte modele, operatorul sistemului de distribuție care deține rețeaua va fi responsabil cu instalarea și funcționarea sistemului de contorizare inteligentă. Acest operator va fi, de asemenea, responsabil cu stabilirea modului în care sunt colectate, stocate și utilizate datele. În acest model, operatorul sistemului de distribuție devine operator de date. În cazul în care furnizorii de energie au acces la datele transmise de contoare și folosesc datele în scopuri proprii (de exemplu, pentru a emite facturi sau pentru a oferi consiliere consumatorilor), atunci aceștia devin, de asemenea, operatori ai datelor cu caracter personal pe care le prelucrează.

Alte părți implicate

Există numeroși terți care ar putea fi implicați în prelucrarea datelor cu caracter personal, având în vedere rolul pe care îl au în cadrul programului de implementare a contoarelor inteligente. Este posibil ca unii dintre aceștia să nu apară decât în momentul prelucrării unei cantități mai mari de date cu caracter personal; așadar, în acest stadiu, ar fi prea devreme să se întocmească o listă definitivă a terților. De asemenea, trebuie menționată diversitatea modelelor și a conceptelor de furnizare din statele membre. Cu toate acestea, trebuie să admitem că, fără o înțelegere comună a modului în care se aplică definiția operatorului de date, există riscul nerespectării conformității și a bunelor practici. În acest sens, grupul de lucru reamintește tuturor părților implicate următoarele puncte importante:

1. În unele modele de implementare se stabilește o funcție centrală de comunicație, responsabilă cu gestionarea transmiterii de date între contor și furnizor. Această funcție există doar ca procesor de date ce acționează numai pe baza instrucțiunilor furnizorilor către care și de la care trimite și primește date. Cu toate acestea, în cazul în care funcția de comunicație este implicată în luarea deciziilor cu privire la divulgarea datelor cu caracter personal unui terț sau cu privire la prelucrarea în alte scopuri, atunci funcția de comunicație ar putea îndeplini rolul de operator de date privind prelucrarea datelor cu caracter personal.
2. Autoritățile de reglementare în domeniul energiei sunt, de asemenea, factori importanți. Acestea pot avea acces la date în vederea stabilirii politicilor și în scopuri de cercetare. În măsura în care datele respective constituie date cu caracter personal, autoritatea de reglementare își va asuma rolul de operator de date.
3. Furnizorii terți de servicii, numiți deseori societăți de servicii energetice (*Energy Service Companies, ESCO*) vor avea un rol tot mai important în utilizarea datelor generate de contoarele inteligente. În cazul în care datele cu caracter personal sunt dezvăluite unor societăți de servicii energetice în schimbul furnizării de servicii fie unui consumator, fie altui terț, de exemplu unui furnizor, atunci societățile de servicii energetice își asumă rolul de operator de date.

Legalitatea prelucrării și motive/scopuri legitime de prelucrare

Dacă s-a stabilit că o persoană juridică este considerată operator de date, atunci este important ca Directiva privind protecția datelor să prevadă cerințele juridice care vizează operatorul. În conformitate cu articolul 6 din directivă, datele cu caracter personal trebuie prelucrate în mod corect și legal. Pentru ca prelucrarea datelor cu caracter personal să fie legală, aceasta trebuie să corespundă cel puțin unuia dintre cele șase motive ale prelucrării legitime prevăzute la articolul 7 din directivă.

Grupul de lucru atrage atenția asupra faptului că în numeroase state membre, dacă nu în toate statele membre, natura exactă a scopurilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal stocate sau transmise de un contor inteligent trebuie clarificată sau definită în mod corespunzător. În acest sens, grupul de lucru recomandă ca scopurile să fie stabilite înainte de formularea solicitărilor de prelucrare în baza motivelor legitime. Grupul de lucru remarcă, de asemenea, că fiecare scop separat trebuie să fie, în sine, legitim și că un scop legitim nu poate servi pentru legitimizarea ulterioară a unui alt scop. În mod specific, datele cu caracter personal nu pot fi reprelucrate în alte scopuri care sunt incompatibile cu scopul pentru care au fost colectate inițial.

Grupul de lucru consideră că operatorii beneficiază în acest sens de cinci motive posibile pentru prelucrarea datelor.

Consimțământ

Este clar că multe dintre scopurile în care pot fi utilizate datele cu caracter personal pot fi utilizate pentru a îmbunătăți serviciile oferite persoanei vizate, cum ar fi tarifele în funcție de oră sau consilierea energetică. Dacă o persoană vizată a acceptat un astfel de serviciu, este posibil ca furnizorul de servicii – un furnizor sau o parte terță – să poată obține consimțământul persoanei vizate pentru prelucrarea datelor cu caracter personal.

Grupul de lucru dorește să reamintească operatorilor că invocarea consimțământului implică luarea în considerare a faptului că un consimțământ este valid doar atunci când persoana vizată a luat o decizie în deplină cunoștință de cauză. Operatorul nu poate utiliza consimțământul persoanei vizate ca motiv pentru prelucrarea datelor cu caracter personal decât dacă persoana în cauză a primit suficiente informații referitoare la prelucrarea datelor sale cu caracter personal și dacă aceasta ia o decizie în mod real. În special, în cazul în care există un număr de funcționalități diferite, atunci consimțământul trebuie să fie suficient de detaliat pentru a reflecta scopurile multiple. Acesta nu trebuie să fie utilizat pentru a justifica scopuri care pot fi divergente și independente.

Grupul de lucru recomandă sectorului industrial să dezvolte mijloace eficiente și practice prin care persoanele vizate să își poată exprima consimțământul. Este important să se rețină faptul că acest consimțământ trebuie acordat în mod voluntar, prin urmare, trebuie să poată fi revocat pentru ca metodele de obținere a consimțământului să fie integrate în capacitatea persoanei vizate de a se răzgândi fără probleme. O soluție posibilă ar putea consta în proiectarea unui panou de control al gospodăriei care să includă un buton de acordare a consimțământului. Disponibilitatea acestui tip de funcționalitate ar depinde de complexitatea proiectului privind contorul

și panoul de control pentru a se asigura că procesul de acordare a consimțământului rămâne valabil.

Contract

Prelucrarea poate fi, de asemenea, necesară pentru executarea unui contract la care persoana vizată este parte semnatară sau pentru a lua măsuri la solicitarea persoanei vizate înainte de încheierea unui contract. Acest temei juridic poate fi utilizat pentru a justifica prelucrarea datelor cu caracter personal în scopul facturării deoarece, în lipsa unei facturi complete și exacte, contractul de furnizare a energiei electrice nu poate fi executat.

În ceea ce privește facturarea, trebuie să avem în vedere elementul de necesitate al acestei condiții. Cu alte cuvinte, dacă prelucrarea are loc în vederea executării unui contract care prevede doar furnizarea de energie și plata trimestrială, atunci nu este necesară o citire mai frecventă în vederea îndeplinirii contractului respectiv. Contractul ar trebui să includă dispoziții juridice valide pentru citirea mai frecventă, sau furnizorul ar trebui să se bazeze pe un alt temei juridic pentru citiri mai frecvente.

Îndeplinirea unei sarcini realizate în interesul public sau în exercițiul unei autorități oficiale

În unele state membre, operatorul rețelei de energie electrică este responsabil pentru funcționarea rețelei fizice, dar și pentru reducerea consumului global de energie electrică. Consumul de energie se referă atât la consumul global de energie electrică, cât și la consumul în timpul orelor de vârf. Aceste sarcini sunt efectuate în interesul public și legitimează instalarea contoarelor inteligente.

Obligații juridice

În unele state membre, operatorul de rețea este obligat să instaleze și să colecteze date prin intermediul contoarelor inteligente pentru fiecare instalație nouă³.

Interese legitime

În conformitate cu articolul 7 litera (f) din directivă, prelucrarea poate fi legală dacă aceasta este necesară în scopul intereselor legitime urmărite de operator sau de una sau mai multe părți terțe cărora le sunt divulgate datele cu caracter personal, cu excepția cazului în care aceste interese sunt mai puțin importante decât interesele sau drepturile fundamentale ale persoanei vizate.

Trebuie subliniat faptul că reținerea acestui temei juridic depinde de acordarea importanței cuvenite intereselor și drepturilor persoanelor vizate. Poate părea de necontestat faptul că interesele legitime ale operatorului și ale societății ca întreg ar fi deservite prin îmbunătățirea eficienței în ceea ce privește furnizarea și consumul de energie și că acest lucru poate fi obținut prin colectarea datelor cu caracter personal de către contoarele inteligente. Cu toate acestea, simplul fapt că utilizarea specifică a datelor cu caracter personal data pare a fi legitimă (și, pentru majoritatea,

³ A se vedea Decretul francez nr. 2010-1022 din 31 august 2010.

recomandabilă) nu înseamnă că aceasta poate fi aplicată cu scopul de a autoriza fiecare element al prelucrării. Cu alte cuvinte, condiția imperativă de reducere a consumului de energie, deși poate fi un obiectiv politic sensibil pentru publicul larg, nu anulează întotdeauna drepturile și interesele persoanelor vizate.

Într-adevăr, este clar că includerea măsurilor practice, cum ar fi evaluarea tehnologiilor de protecție a vieții private și evaluarea impactului asupra vieții private, cu scopul de a spori securitatea și confidențialitatea datelor prelucrate de contoarele inteligente, va face posibil ca această condiție de prelucrare să fie disponibilă pentru operatori.

Acest aspect este foarte important în cazul în care prelucrarea datelor în interesul legitim al operatorului este invazivă în mod inerent și disproporționat sau în cazul în care efectul prelucrării poate prejudicia în mod necuvenit persoana vizată. Exemplele pot include crearea de profiluri detaliate ale persoanelor vizate care, în realitate, nu sunt necesare pentru atingerea scopului, transmiterea informațiilor respective către terți fără cunoștința sau acordul persoanei vizate sau utilizarea datelor cu caracter personal pentru a lua decizii referitoare la deconectarea la distanță fără a acorda atenția cuvenită protecției datelor individuale sau altor drepturi.

De asemenea, grupul de lucru reamintește industriei că, în anumite state membre, există posibilitatea ca persoanele vizate să se opună instalării de contoare inteligente și că, în astfel de cazuri, opțiunile persoanelor vizate sunt mai importante decât oricare alte interese.

Alte aspecte privind respectarea legate de contorizarea inteligentă

Din cauza naturii variate a aspectelor legate de contorizarea inteligentă, grupul de lucru nu poate furniza o listă exhaustivă a subiectelor în legătură cu care pot fi oferite orientări. Într-adevăr, acesta este un domeniu de lucru emergent, iar grupul de lucru se așteaptă ca noi probleme și soluții privind protecția datelor să apară pe măsura instalării contoarelor inteligente. Cu toate acestea, grupul de lucru consideră că există anumite aspecte de interes general cărora trebuie să li se acorde o atenție specială din partea tuturor părților implicate din acest domeniu.

Luarea în considerare a vieții private începând din momentul conceperii

Grupul de lucru reamintește Avizul său nr. 168 care prevede că serviciile și tehnologiile care se bazează pe prelucrarea datelor cu caracter personal ar trebui proiectate din start astfel încât să respecte viața privată. În acest sens, punerea în aplicare a contorizării inteligente ar trebui să respecte din start viața privată, nu doar în ceea ce privește măsurile de securitate, ci și reducerea la minimum a cantității de date cu caracter personal prelucrate. Anumite state membre au adoptat planuri de punere în aplicare care solicită o evaluare a impactului asupra vieții private, abordare recomandată de grupul de lucru.

Contoarele inteligente testate în prezent în anumite state membre colectează diferite citiri, în funcție de tipul contractului pentru care a optat clientul. De exemplu, dacă clientul a semnat un contract simplu în care plătește aceeași sumă pentru electricitate pe parcursul zilei, contorul va colecta o singură citire pe zi. În schimb, dacă clientul a

semnat un contract care prevede diverse tarife în funcție de oră, contorul va colecta zece citiri diferite pe zi. La nivelul cel mai simplist, luarea în considerare a vieții private începând din momentul conceperii asigură că citirile contorului sunt transmise doar atunci când acest lucru este necesar pentru operarea sistemului sau pentru furnizarea unui serviciu către clientul care a acceptat serviciul respectiv.

De exemplu, un tip de contor utilizat în prezent colectează citiri în timp real ale consumului la intervale de 10 până la 60 de minute în scopul creării unui grafic al cantității. Frecvența poate fi ajustată la distanță prin intermediul operatorului rețelei electrice. Acest grafic al cantității este stocat în interiorul contorului, cu un istoric la fiecare 2 luni, și este colectat de către operatorul rețelei electrice atunci când este necesar. Prin adoptarea abordării privind proiectarea cu respectarea vieții private, acest model poate fi ajustat pentru a colecta și stoca graficele cantității doar la cerere.

Specificațiile tehnice ale rețelei ar trebui să asigure, de asemenea, că datele colectate rămân în cadrul rețelei casnice, cu excepția cazului în care acestea sunt transmise în altă parte, atunci când este necesar, sau dacă persoana vizată autorizează transmiterea. De asemenea, sistemul ar trebui proiectat pentru a se asigura că, în momentul transmiterii datelor cu caracter personal, elementele de date care nu sunt necesare pentru a îndeplini scopul transmisiei sunt filtrate sau eliminate. Scopul general ar trebui să fie prelucrarea și transmiterea unor cantități minime de date.

Grupul de lucru recomandă, de asemenea, ca sistemele să fie proiectate astfel încât să permită accesul la datele cu caracter personal doar în măsura în care acest lucru este necesar pentru îndeplinirea rolului jucat de către operator. Toate părțile care accesează datele cu caracter personal ar trebui verificate ca destinatari adecvați și competenți ai datelor cu caracter personal și ar trebui să poată accesa doar datele cu caracter personal necesare pentru a-și îndeplini rolul. Acestea nu ar trebui să aibă acces la datele cu caracter personal din afara sferei lor de acțiune.

Păstrarea datelor cu caracter personal

Înainte de apariția contoarelor inteligente, industria energetică a dezvoltat practici de păstrare a datelor cu caracter personal pentru un număr limitat de scopuri, cum ar fi, de exemplu, facturarea. Mediul de contorizare inteligentă prezintă noi provocări. Având în vedere că vor fi prelucrate cantități mult mai mari de date, politicile și practicile de păstrare a acestora vor trebui stabilite pentru scopurile noi și reexamineate pentru scopurile existente. Pentru a se asigura păstrarea datelor doar pentru perioada necesară atingerii unui scop specific și legal, trebuie să existe o înțelegere mai clară a scopurilor privind prelucrarea. Acest lucru va permite, în schimb, operatorilor să demonstreze că datele cu caracter personal sunt păstrate doar atât cât este necesar. De exemplu, un scop menționat frecvent este că datele colectate de un contor ar permite furnizarea de consiliere în ceea ce privește eficiența energetică. În anumite cazuri, acest tip de serviciu poate include furnizarea de comparații anuale și s-a sugerat faptul că treisprezece luni ar reprezenta o perioadă de timp potrivită pentru păstrarea datelor cu caracter personal în vederea îndeplinirii acestui scop. Cu toate acestea, o perioadă atât de lungă de păstrare a datelor ar fi acceptabilă doar dacă persoana vizată consideră că poate beneficia de pe urma acestei scheme. Pentru furnizarea altor tipuri de servicii ar trebui solicitată o perioadă de păstrare mai mică.

De asemenea, nu poate fi exclus faptul că clienții pot păstra mare parte din aceste date în contor sau în dispozitivul comparabil de schimb de informații (altul decât cel solicitat în scopul facturării). Astfel, persoana vizată are posibilitatea să ia propriile decizii cu privire la păstrarea datelor. În acest caz, se recomandă clienților să primească un sistem de semnale sau notificări utile pentru a le oferi asistență în gestionarea gospodăriei.

Prelucrarea datelor cu caracter personal de către părți terțe

Este posibil să existe o implicare semnificativă a părților terțe/societăților de servicii energetice (ESCO) în furnizarea și susținerea punerii în aplicare a contorizării inteligente, iar grupul de lucru consideră că acest lucru necesită o atenție specială. Influența și implicarea părților terțe variază de la un stat membru la altul, însă este clar faptul că, la cel mai invaziv nivel de punere în aplicare, contorizarea inteligentă poate avea drept rezultat comercializarea profilurilor energetice în interesul părților care doresc să comercializeze servicii energetice.

Tehnicile sugerate în sprijinul respectării includ stabilirea unui centru de informații și comunicații care acționează drept canal pentru toate părțile implicate care doresc să acceseze datele clienților; un cod pe care trebuie să îl semneze toate părțile; și o cartă care ar acoperi întreaga industrie. Grupul de lucru dorește să sublinieze faptul că, cu cât prelucrarea este mai invazivă, cu atât mai riguroase trebuie să fie garanțiile. Grupul de lucru invită organismele relevante să ia în considerare caracterul acceptabil al prelucrării mai invazive.

La baza celor de mai sus s-ar afla acordul clientului, sectorul industrial asigurându-se că persoanele vizate se află în poziția de a-și da acordul în cunoștință de cauză. Grupul de lucru dorește să sublinieze faptul că ar fi inacceptabil ca părțile terțe să prelucreze informații detaliate referitoare la consumul energetic al unei persoane vizate fără ca aceasta să fie informată și să își de acordul.

Securitate

Ca parte a procesului de proiectare cu respectarea vieții private, evaluarea riscurilor în materie de securitate și viață privată va identifica riscurile potențiale referitoare la securitatea datelor. Având în vedere perspectivele noi și ample vizate de rețeaua inteligentă și tehnologiile sale asociate, sarcina anticipării cerințelor în materie de securitate constituie o provocare.

Ținând seama de acest lucru, prezentul aviz recomandă ca, în vederea atenuării riscurilor, abordarea să fie una coerentă, încorporând toate părțile și bazându-se pe o expertiză variată. De asemenea, securitatea ar trebui proiectată în stadiul incipient mai degrabă ca parte a arhitecturii rețelei decât să fie adăugată într-o etapă ulterioară.

Grupul de lucru dorește să sublinieze faptul că, pentru ca persoanele vizate să aibă încredere că datele lor cu caracter personal sunt prelucrate în siguranță și că dreptul lor fundamental la viață privată este protejat, trebuie puse în practică în mod corespunzător garanții consolidate în materie de securitate. Garanțiile ar trebui să se aplice pentru întregul proces, inclusiv elementele interne ale rețelei, transmiterea

datelor cu caracter personal de-a lungul rețelei și stocarea și prelucrarea acestor date de către furnizori, rețele și alți operatori.

Grupul de lucru prevede că contoarele inteligente vor avea o durată de viață lungă și recomandă, prin urmare, ca garanțiile să fie actualizate și îmbunătățite în timp, precum și să fie supuse reexaminării și testării în mod periodic.

Având în vedere cantitatea tot mai mare de date cu caracter personal prelucrate, este clar că și riscurile privind confidențialitatea datelor cresc direct proporțional cu această cantitate. Prin urmare, grupul de lucru recomandă ca garanțiile tehnice și organizaționale să acopere cel puțin următoarele domenii:

- prevenirea divulgărilor neautorizate a unor date cu caracter personal;
- păstrarea integrității datelor pentru a preveni modificarea neautorizată;
- autentificarea eficientă a identității destinatarilor de date cu caracter personal;
- evitarea întreruperii serviciilor importante din cauza atacurilor la adresa securității datelor cu caracter personal;
- facilitarea desfășurării de controale corespunzătoare privind stocarea datelor cu caracter personal stocate sau transmise dintr-un contor;
- controale corespunzătoare referitoare la acces și perioadele de păstrare;
- agregarea datelor ori de câte ori nu se solicită date la nivel individual.

Drepturi individuale care includ furnizarea de informații persoanelor vizate

Punerea în aplicare a contoarelor inteligente va da naștere unor operațiuni complexe și noi de prelucrare a datelor cu caracter personal. Majoritatea persoanelor vizate nu vor fi conștiente de natura acestor operațiuni și de impactul potențial al acestora asupra vieții lor private. În mod cert, dacă persoanele vizate nu sunt conștiente de prelucrarea datelor cu caracter personal, atunci este imposibil ca acestea să ia decizii informate în acest sens. Obligația de a informa persoanele vizate în legătură cu prelucrarea datelor lor cu caracter personal este unul dintre principiile fundamentale ale Directivei privind protecția datelor. Articolul 10 reglementează furnizarea acestor informații și solicită operatorului să pună la dispoziția persoanei vizate următoarele informații:

- identitatea operatorului și, după caz, a reprezentantului acestuia;
- scopul prelucrării;
- orice informație ulterioară relevantă care îndreptățește prelucrarea, printre care identitatea destinatarilor datelor cu caracter personal, existența drepturilor privind accesul și rectificarea.

Operatorul responsabil de instalarea și întreținerea contorului ar trebui să precizeze persoanelor vizate ce informații sunt colectate din contor și în ce scopuri urmează să fie utilizate acestea.

În măsura în care în prelucrarea datelor cu caracter personal sunt implicate părți terțe în scopul furnizării de servicii către persoanele vizate, ar trebui să fie informate și acestea din urmă. În anumite circumstanțe, poate fi oportună autorizarea verificării

independente sau monitorizarea accesului terților la datele cu caracter personal și a utilizării acestora pentru a se asigura că persoanele vizate nu sunt induse în eroare.

Drepturile persoanei vizate

Operatorii trebuie să respecte drepturile persoanelor vizate de a accesa și, după caz, de a corecta sau șterge informațiile deținute în legătură cu acestea. În mod clar, faptul că o parte integrală din proiectul privind contorizarea inteligentă constă în instalarea unei „rețele domestice” (în care clientul poate obține informații imediat din contorul inteligent cu privire la modelele de utilizare și tarife) înseamnă că există posibilitatea ca persoanele vizate să își poată exercita drepturile cu ușurință prin utilizarea instrumentelor care permit accesul direct la date.

Cu toate acestea, o parte din tehnologie poate să nu faciliteze accesul persoanei vizate la datele sale. De exemplu, unul dintre contoarele testate în prezent în anumite state membre beneficiază doar de un ecran mic pentru afișarea textului. Acesta nu va permite clientului să acceseze informațiile transmise deja de contor și nici graficele de afișaj, cum ar fi graficele cantităților (care sunt stocate în interiorul contorului). Prin urmare, acest afișaj nu pare a fi suficient pentru a fi utilizat în cazul în care persoana vizată solicită accesul la propriile date.

Prelucrarea datelor în scopul prevenirii și investigării infracțiunilor

Directiva privind protecția datelor reglementează prelucrarea datelor cu caracter personal atunci când prelucrarea este excesivă în raport cu scopul. Este clar faptul că imaginea detaliată obținută de contoarele inteligente care informează furnizorii în legătură cu obiceiurile de utilizare a energiei poate permite identificarea activităților suspecte și, în anumite cazuri, ilegale. Grupul de lucru reamintește industriei că, deși există o astfel de posibilitate, aceasta nu autorizează în mod automat prelucrarea la scară largă a datelor în acest scop. Este în special important să se remarce faptul că, în măsura în care datele cu caracter personal fac referire la comiterea de presupuse infracțiuni, datele respective cu caracter personal ar fi clasificate ca fiind sensibile, prin urmare, operatorul nu poate prelucra astfel de date, cu excepția cazului în care se aplică articolul 8 alineatul (5) din directivă.

Concluzii

Folosirea contorizării inteligente, ce deschide calea rețelelor inteligente, aduce un model complet nou și complex de interrelaționare, care reprezintă o provocare pentru punerea în aplicare a legislației privind protecția datelor. Răspunsurile la chestionarul Direcției Generale Energie au demonstrat diversitatea că în statele membre ale UE există păreri foarte diferite pe această temă, atât în ceea ce privește evoluția implementării, precum și modalitățile de aprovizionare cu energie, care complică și mai mult situația. Cu toate acestea, este foarte clar faptul că punerea în aplicare a contorizării inteligente este proiectată la scară largă: se estimează că marea majoritate a cetățenilor europeni își vor instala contoare inteligente până la sfârșitul acestui deceniu.

Prezentul aviz explică aplicabilitatea legislației privind protecția datelor: s-a demonstrat că datele cu caracter personal sunt prelucrate de contoare, ceea ce justifică aplicabilitatea legislației privind protecția datelor în acest caz.

Avizul a arătat că sistemul de contorizare inteligentă deschide calea către noi modalități de prelucrare a datelor și de furnizare de servicii către consumatori. Indiferent de prelucrare, fie că este similară cu tipul de prelucrare care exista înainte de apariția contoarelor inteligente, fie că este una nouă, operatorul de date trebuie să fie identificat în mod clar și este necesar să se stabilească obligațiile care decurg din legislația privind protecția datelor, inclusiv luarea în considerare a vieții private începând din momentul conceperii, a securității și a drepturilor persoanei vizate. Persoanele vizate trebuie să fie corect informate cu privire la modul în care le sunt prelucrate datele și să fie conștiente de diferențele fundamentale în modul în care le sunt prelucrate datele, în vederea acordării unui consimțământ valid.

Adoptat la Bruxelles, la 4 aprilie 2011

*Pentru grupul de lucru
Președintele
Jacob KOHNSTAMM*